Gemeente Amsterdam
T.a.v. de gemeenteraad
Postbus 202
1000 AE Amsterdam

Datum	5 oktober 2026
Ons kenmerk	RA_26_069
Behandeld door	J. Kooij
Cc	S. Breedijk, O. Ubink en S. Akoudad
Onderwerp	Observaties bij de *Begroting 2027* van de gemeente Amsterdam
Bijlagen	Observaties bij afzonderlijke bezuinigingen uit het *Coalitieakkoord 2026-2030. Jouw stad is mijn stad. Ons Amsterdam*.

Geachte leden van de gemeenteraad,

Deze brief stuur ik u in het kader van onze lopende *Monitor informatie Amsterdamse financiën*. In deze monitor volgen wij de financiële ontwikkelingen in Amsterdam aan de hand van financiële stukken zoals de begroting en de jaarstukken. In deze brief delen wij onze observaties bij de *Begroting 2027* met u.
Als u besluit over de *Begroting 2027* stelt u daarmee de financiële kaders vast voor het college en de ambtelijke organisatie. Ook geeft u met dit besluit over de *Begroting 2027* uitvoering aan uw wettelijke taak om een structureel en reëel sluitende begroting vast te stellen.[a]

De opzet van de *Begroting 2027* is aanzienlijk gewijzigd ten opzichte van voorgaande begrotingen. De begrotingsindeling is sterk versimpeld waardoor u aanzienlijk minder gedetailleerd financiële kaders stelt. Het is voorstelbaar dat deze versimpeling leidt tot de door het college gewenste slagvaardigheid en wendbaarheid. Maar tegelijkertijd wordt het budgetrecht van de gemeenteraad hierdoor zwakker. Daarom is het belangrijk dat u zich een oordeel vormt over de wenselijkheid van deze versimpeling. Deze wijzigingen zijn ook dusdanig moeilijk navolgbaar dat de door het college voorgestelde baten en lasten in begrotingsprogramma's niet zijn aan te sluiten op eerdere ramingen voor het begrotingsjaar 2027 (zoals die onderdeel uitmaakten van de meerjarenramingen bij eerdere begrotingen). Tegelijkertijd is in de *Begroting 2027* voor ten minste € 344 miljoen aan bezuinigingen ingeboekt. Voor het grootste deel van deze bezuinigingen moeten de plannen nog worden gemaakt. Het geheel leidt tot een begroting waarin het naar onze mening ontbreekt aan voldoende informatie op basis waarvan u betekenisvol financiële kaders kan stellen en kan beoordelen of er sprake is van een begroting die structureel en reëel sluitend is. Daarom adviseren we u meer informatie in te winnen bij het college. Wij hebben in het vervolg van deze brief voor u vraagpunten geformuleerd die u hierbij kunnen helpen.

[a] Artikel 189, lid 2 van de Gemeentewet: "De raad ziet erop toe dat de begroting structureel en reëel in evenwicht is. Hiervan kan hij afwijken indien aannemelijk is dat het structureel en reëel evenwicht in de begroting in de eerstvolgende jaren tot stand zal worden gebracht."

In deze brief gaan we hierna in op onze observaties bij de nieuwe indeling van de begroting en de bezuinigingen die aan onze mening ten grondslag liggen. Daarnaast hebben we ook een aantal aanvullende observaties over andersoortige onderwerpen. Het gaat om achtereenvolgens de volgende onderwerpen:

Nieuwe begrotingsindeling

1. Wijziging in autorisatieniveau begroting
2. Aansluiting begroting op eerdere meerjarenramingen niet navolgbaar
3. Verlies aan inzicht met nieuwe begrotingsindeling

Bezuinigingen

4. Stapeling van bezuinigingen
5. Risico op tegenvallers bij bezuinigingen
6. Onduidelijke uitgangspositie bezuiniging op ambtelijk apparaat
7. Personeelsreductie in hogere schalen kan uitvoering raken
8. Inzichten uit voorbereiding op bezuinigingen
9. Leren van het verleden

Overige observaties

10. Toereikendheid onderhoudsbudgetten
11. Bij een verschuiving of intensivering van taken hoort ook een verschuiving van budgetten
12. Overige punten uit eerdere brieven en onderzoek

We hebben voor deze brief de *Begroting 2027* en bijbehorende documenten en publicaties niet uitputtend geanalyseerd, maar we hebben ons gericht op onderwerpen die ons zijn opgevallen. De onderwerpen die ons zijn opgevallen, hebben we in het vervolg van de brief verder uitgewerkt. We hebben op de inhoud van deze brief, omwille van de korte doorlooptijd, geen feitelijk wederhoor toegepast of gelegenheid kunnen bieden voor een bestuurlijke reactie. Daarom trekken we hierna geen conclusies en doen we geen aanbevelingen, maar hebben we vraagpunten en aandachtspunten geformuleerd. Een vraagpunt is een onderwerp waarvan wij u adviseren om het college om extra informatie te vragen. Een aandachtspunt is een onderwerp waarvan wij u adviseren om op te letten bij toekomstige informatievoorziening of besluitvorming.

1. Wijziging in autorisatieniveau begroting

Tot de *Begroting 2027* kende de Amsterdamse begroting een structuur met begrotingsprogramma's en programmaonderdelen. Dit betekende dat de gemeenteraad de financiële kaders bepaalde tot op het niveau van programmaonderdelen. Deze werkwijze staat ook zo expliciet benoemd in artikel 5, lid 1 van de *Financiële verordening Amsterdam, geldend van 31 januari 2026 tot en met heden* (hierna: de financiële verordening).

Artikel 5, lid 1: Autorisatie begroting, investeringsruimte en investeringskredieten (Financiële verordening Amsterdam, geldend van 31 januari 2026 tot en met heden)

De raad autoriseert met het vaststellen van de begroting:
a. de totale lasten en baten op programmaniveau en de lasten en baten per onderdeel daarvan als het programma is onderverdeeld;
b. de mutaties in reserves op programmaniveau en per onderdeel daarvan als het programma is onderverdeeld;
c. de in de begroting opgenomen investeringsruimte van een portfolio;

d. het overzicht algemene dekkingsmiddelen;
e. het overzicht kosten van overhead;
f. de geraamde vennootschapsbelasting.

In de *Begroting 2027* is dit ingrijpend gewijzigd. De begroting kent een nieuwe indeling waarin de programmaonderdelen zijn vervallen. In totaal telde de *Begroting 2026* nog 10 begrotingsprogramma's met 39 programmaonderdelen. De nieuwe *Begroting 2027* telt daarentegen uitsluitend 15 begrotingsprogramma's en geen programmaonderdelen meer. In de financiële verordening is overigens bepaald dat de indeling van de begroting door de gemeenteraad bij aanvang van een nieuwe raadsperiode wordt vastgesteld (artikel 3, lid 1). Voor zover wij kunnen nagaan is dit bij deze nieuwe indeling van de begroting nog niet gebeurd.

Artikel 3, lid 1: Programma's en programma-indeling (Financiële verordening Amsterdam, geldend van 31 januari 2026 tot en met heden)
De raad stelt bij aanvang van een nieuwe raadsperiode een programma-indeling en een nadere onderverdeling van programma's naar programmaonderdelen voor de komende raadsperiode vast.

Het gevolg van de nieuwe indeling in de *Begroting 2027* is dat de gemeenteraad bij het vaststellen van de *Begroting 2027* uitsluitend op het hogere niveau van de begrotingsprogramma's de financiële kaders stelt. Dit betekent dat de gemeenteraad minder gedetailleerd kan sturen binnen welke financiële kaders het college uitvoering mag geven aan de begroting. Het college krijgt hierdoor meer ruimte voor aanpassingen in de begroting zonder dat het nodig is de raad hiervoor om toestemming te vragen. Ter illustratie van het verschil: in de *Begroting 2026* bestond het programma *Sociale zaken en armoedebestrijding* (bijna € 1,3 miljard aan begrote lasten destijds) uit 4 programmaonderdelen: *Inkomensregelingen*, *Werk participatie en inburgering*, *Armoede en schuldhulp* en *Migratie, asiel en ongedocumenteerden*. In de *Begroting 2027* kan de gemeenteraad voor deze beleidsvelden alleen nog sturen op het totaal van het begrotingsprogramma *Sociale zaken en sociale rechtvaardigheid* (€ 1,4 miljard aan begrote lasten).[b]

Deze wijziging in de structuur van de begroting en, in het verlengde daarvan, het budgetrecht van de raad, komt voort uit het *Coalitieakkoord 2026-2030. Jouw stad is mijn stad. Ons Amsterdam* (hierna: het Coalitieakkoord). Daarin wordt geschreven: "We verschuiven het autorisatieniveau naar het niveau van begrotingsprogramma in plaats van programmaonderdeel. Tegelijk stellen we meer begrotingsprogramma's in, die rondom maatschappelijke opgaven zijn gevormd. Daarmee zijn we slagvaardiger en wendbaarder, en kunnen we beter sturen op het behalen van maatschappelijke prestaties. De raad blijft goed in staat hun controlerende taak uit te voeren."[1]

Het is voorstelbaar dat minder gedetailleerde sturing door de gemeenteraad leidt tot een gemeentelijke organisatie die slagvaardiger en wendbaarder wordt. Want dan is het bijvoorbeeld mogelijk om snel in te spelen op ontwikkelingen in beleidsvelden. En door te schuiven binnen een begrotingsprogramma kunnen de benodigde budgetten daarop worden aangepast zonder dat hiervoor besluitvorming in de gemeenteraad nodig is. Maar omgekeerd is het ook goed voorstelbaar dat gedetailleerde sturing voor de

[b] Het programmaonderdeel Migratie, asiel en ongedocumenteerden uit de *Begroting 2026* (destijds € 22,3 miljoen aan begrote lasten) is in de *Begroting 2027* verschoven naar het begrotingsprogramma Zorg, volksgezondheid en opvang.

gemeenteraad wel van meerwaarde is. Want dan kan de gemeenteraad vooraf zekerstellen dat bepaalde beleidsvelden ook verzekerd zijn van het gewenste budget. Het is daarom niet zonder meer te zeggen wat de beste begrotingsindeling en mate van detaillering is.[c] Dit zou dan ook naar onze mening tot stand moeten komen in een dialoog tussen college en gemeenteraad. Met de *Begroting 2027* wordt echter zonder dat deze dialoog lijkt te zijn gevoerd al een koers ingeslagen naar minder gedetailleerd sturen door de gemeenteraad. Vanwege het fundamentele belang van dit onderwerp voor de wijze waarop de gemeenteraad zijn budgetrecht kan uitoefenen, adviseren wij om deze dialoog alsnog te voeren. In deze dialoog moet het niet alleen gaan om wat het college wil, maar nadrukkelijk ook om wat de gemeenteraad nodig vindt om dit budgetrecht goed uit te kunnen oefenen. Het is belangrijk dat u zich daarover een oordeel vormt.

Vraagpunt: We adviseren de gemeenteraad om aan het college te vragen om duidelijk te maken wat de aanleiding en noodzaak zijn voor de nieuwe begrotingsindeling en het laten vervallen van de programmaonderdelen.

Aandachtspunt: We adviseren de gemeenteraad om in gesprek met het college over de mate van detaillering van het budgetrecht en, concreet, het laten vervallen van programmaonderdelen nadrukkelijk ook scherp te blijven op het eigen belang van de raad: grip houden op de begroting en de beschikbare budgetten voor afzonderlijke beleidsvelden.

2. Aansluiting begroting op eerdere meerjarenramingen niet navolgbaar

De nieuwe indeling van de *Begroting 2027* leidt tot een probleem met de navolgbaarheid van de programmabegroting. In de begroting wordt namelijk per begrotingsprogramma het budget gepresenteerd volgens de nieuwe indeling van 15 programma's. Achterin elk begrotingsprogramma staat vervolgens een cijfermatig overzicht met de voorgestelde wijzigingen in de begroting om tot het nieuwe budget te komen. In deze tabellen met wijzigingen is echter geen beginstand opgenomen. Daarbij gaat het om de ramingen voor het begrotingsjaar 2027 zoals die in eerdere meerjarenramingen in de *Begroting van 2026* met de gemeenteraad zijn gedeeld.[d] Ook is het niet mogelijk om deze oorspronkelijke ramingen in eerdere documenten op te zoeken omdat de programma-indeling is veranderd in de *Begroting 2027*. Een verloopstaat van de oude indeling uit de *Begroting 2026* naar de nieuwe indeling uit de *Begroting 2027* zou hierbij behulpzaam kunnen zijn, echter een dergelijk overzicht ontbreekt.[e] Hierdoor is op dit moment niet vast te stellen of de voorgelegde budgetten in de *Begroting 2027* correct zijn gebaseerd op eerdere ramingen voor het begrotingsjaar 2027 en de in de begroting voorgestelde wijzigingen daarvan. Dat het niet

[c] Bij andere G4-gemeenten worden de budgetten op het niveau van de afzonderlijke begrotingsprogramma's door de gemeenteraden geautoriseerd. We willen benadrukken dat dit niet automatisch betekent dat dit daarom ook voor Amsterdam de meest passende werkwijze is.

[d] Het college schrijft hierover in de begroting: "Omdat de Kadernota 2026 geen formele begrotingswijziging betreft, presenteren we het financiële beeld ten opzichte van de Begroting 2026."

[e] In de digitale begroting zijn wél tabellen opgenomen met startwaarden. Echter ook met deze startwaarden blijft het onmogelijk om de begroting 2027 aan te sluiten op de ramingen in eerdere meerjarenramingen uit voorgaande begrotingen omdat de indeling is veranderd. Overigens maakt de inhoud van de digitale begroting formeel geen onderdeel uit van de besluitvorming over de *Begroting 2027*.

vanzelfsprekend is dat alle cijfers uit de begroting kloppen bleek eerder al bij de begrotingen voor 2025 en 2026.[f]

De *Begroting 2027* is ook het document waarmee de gemeenteraad wordt gevraagd om te besluiten over aanpassingen van het lopende begrotingsjaar 2026. Het lopende begrotingsjaar 2026 volgt echter nog de oude indeling met 10 begrotingsprogramma's en 39 programmaonderdelen. In de *Begroting 2027* is daarom een separaat cijfermatig overzicht opgenomen van de begrotingswijzigingen in het lopende begrotingsjaar 2026 volgens de oude indeling en ten opzichte van de eerder vastgestelde *Begroting 2026.* Dit overzicht is, door het ontbreken van een verloopstaat, niet aan te sluiten op de nieuwe begrotingsprogramma's waarin de begrotingswijzigingen (ook voor het begrotingsjaar 2026) inhoudelijk worden toegelicht.[2] Met dit overzicht kan daardoor geen inzicht worden verkregen in de inhoudelijke redenen voor de gevraagde bijstellingen van het budgettaire kader voor het lopende begrotingsjaar 2026.

> **Vraagpunt**: We adviseren de gemeenteraad om aan het college te vragen om een verloopstaat van de oude begrotingsindeling naar de nieuwe begrotingsindeling en daarbij ook de wijzigingstabellen in de afzonderlijke begrotingsprogramma's te voorzien van het meest recente door de gemeenteraad vastgestelde budget voor de begrotingsjaren 2026 tot en met 2030.

3. Verlies aan inzicht met nieuwe begrotingsindeling

In voorgaande begrotingen en jaarverslagen werd met de programmaonderdelen inzicht geboden in budgetten op een redelijk hanteerbaar 'tussenniveau'. De informatie in de programmaonderdelen was meer specifiek en gedetailleerd dan de vaak nogal algemene informatie op het niveau van de begrotingsprogramma's. Bijvoorbeeld: in de oude begrotingsindeling was er een programmaonderdeel *Groen en Dierenwelzijn*; deze informatie is in de nieuwe indeling opgegaan in het begrotingsprogramma *Openbare ruimte, verkeer en vervoer*. Tegelijkertijd was de informatie in de programmaonderdelen niet dusdanig gedetailleerd dat het overzicht verloren ging. Ook gaven de programmaonderdelen niet alleen een cijfermatig inzicht in de budgetten, maar vertelden zij min of meer het volledige verhaal van het betreffende beleidsveld. Simpel gezegd, de programmaonderdelen bevatten in de oude begrotingen en jaarverslagen naast de financiële cijfers ook de inhoudelijke toelichting daarop. Doordat in de *Begroting 2027* de programmaonderdelen zijn geschrapt, is dit inzicht verloren gegaan. Voor meer gedetailleerde informatie is nu veel meer zoekwerk nodig dan voorheen. Dan is het nodig om op een meer gedetailleerd niveau informatie te verzamelen waardoor al snel het overzicht door de grote aantallen doelenramingen (in het cijfermatige overzicht achterin de begroting) en ramingen op het niveau van activiteiten (in de digitale begroting) verloren gaat. En het is het maar helemaal de vraag of na dit zoekwerk er ook een bruikbare inhoudelijke toelichting op het verloop van het budget te vinden is. Hieronder geven wij een voorbeeld van een dergelijke zoektocht naar een specifiek budget (in dit geval schuldhulpverlening) en het beperkte inzicht dat dit oplevert.

[f] Zie hiervoor onze eerdere brieven bij de Begroting 2025 en de Begroting 2026. Destijds constateerden we fouten in de tellingen die, respectievelijk, in de honderden en tientallen miljoenen euro's liepen. Overigens zagen we ook in de *Begroting 2027* dat figuur 2 in de hoofdlijnen een onjuist (te laag) beeld geeft van de lasten in 2030, dit is inmiddels in een nieuwe versie van de begroting hersteld.

Voorbeeld uit het sociaal domein: schuldhulpverlening
Voor het programma Sociale Zaken en Sociale Rechtvaardigheid zijn de lasten in 2030 € 115,7 miljoen lager dan in 2027.[3] In de *Begroting 2027* wordt in het begin van het begrotingsprogramma voor € 105,7 miljoen kort gespecificeerd op welke onderdelen deze lastendaling zit, en voor de resterende € 10 miljoen niet.[4] Als verklaring wordt bijvoorbeeld genoemd dat de daling zich voor € 22,9 miljoen voordoet bij schuldhulpverlening (waaronder de hersteloperatie kinderopvangtoeslag). Als we hier vervolgens meer over willen weten, dan biedt de doelenraming geen aanknopingspunt. Want deze laat alleen de ontwikkeling zien van het budget voor minimavoorzieningen en schuldhulpverlening als geheel. De digitale begroting geeft op activiteitenniveau cijfermatig inzicht in de ontwikkeling van budgetten. Om cijfermatig te kunnen volgen hoe deze daling past in de verklaring uit het begrotingsprogramma, moeten alle activiteiten die met schuldhulpverlening te maken hebben handmatig worden nagelopen en bij elkaar worden opgeteld.[g] Daarmee valt te achterhalen dat het uiteindelijk gaat om drie activiteiten waarvan het gezamenlijke budget daalt met € 22,9 miljoen. De daling doet zich hoofdzakelijk voor bij de activiteit 01.03.04 *Voorkomen (grote) schuldproblemen:* deze daalt van € 77,6 miljoen in 2027 naar € 56,3 miljoen in 2030. Zowel de *Begroting 2027* als de digitale begroting geven vervolgens geen heldere inhoudelijke toelichting op deze daling. Het verkrijgen van dit cijfermatig overzicht is dus niet alleen veel werk en onoverzichtelijk, maar het levert ook niet meer inhoudelijk inzicht op in de oorzaak en het gevolg van de daling van de budgetten voor schuldhulpverlening.

Aandachtspunt: Wij adviseren de gemeenteraad om op te letten dat als ervoor wordt gekozen om in de begroting geen programmaonderdelen meer op te nemen, dat het wel voldoende mogelijk blijft om de (financiële) keuzes die het college maakt bij afzonderlijke beleidsvelden te kunnen volgen.

4. Stapeling van bezuinigingen

In het Coalitieakkoord is besloten tot bezuinigingen die oplopen tot € 344 miljoen in 2030. Het grootste deel van deze bezuinigingen moet gerealiseerd worden door het inkrimpen van het ambtelijk apparaat met 2.500 fte. Deze krimp van het aantal ambtenaren moet € 250 miljoen opleveren in 2030: “De organisatie wordt slanker en effectiever ingericht, met minder bureaucratie en meer focus op wat daadwerkelijk impact heeft voor Amsterdammers.”[5] Naast deze bezuiniging op het ambtelijk apparaat zijn ook nog uiteenlopende andere bezuinigingen uit het coalitieakkoord ingeboekt die in totaal optellen tot € 94 miljoen in 2030.[6] Daarnaast is in de begroting ook nog sprake van losse opgaven om tot besparingen of dekking voor verwachte tekorten te komen bij de programma’s *Sport en bewegen* en *Afval en reiniging* voor in totaal € 20,7 miljoen in 2030.[7] Verder zijn er twee posten opgenomen (onder ‘mee- en tegenvallers’) die worden omschreven als het kostendekkend maken van de tarieven van het Ingenieursbureau en het Projectmanagementbureau (in totaal oplopend tot € 12,8 miljoen in 2030), die mogelijk ook een besparingsopgave vormen.[8] Tot slot heeft de raad, als onderdeel van de voorbereidingen voor de nieuwe raadsperiode 2026-2030, een overzicht gekregen van ongedekte opgaven en ambities die, volgens het Gemeentelijk Managementteam, niet in de begroting opgelost kunnen worden. Dit overzicht met 27 knelpunten telt op tot een structureel bedrag aan ongedekte opgaven en ambities van € 299,7 miljoen in

[g] Voor programma 1 betreft dit 20 activiteiten.

2030.[h] In hoeverre voor de ongedekte opgaven en ambities uit dit overzicht inmiddels een oplossing is gevonden valt niet systematisch uit de *Begroting 2027* te achterhalen. In tabel 1 hebben we de verschillende ingeboekte besparingen die wij in de *Begroting 2027* aantroffen op een rij gezet.

Tabel 1 - Overzicht ingeboekte besparingen per 2030 in *Begroting 2027*

Bezuinigings- en dekkingsopgaven	**Ingeboekte besparing in 2030 (in € miljoen)**
Organisatieverandering 2030	250,0
Programma 1 Sociale zaken en sociale rechtvaardigheid - Ombuigingen BUIG	7,0
Programma 2 Zorg, volksgezondheid en opvang – Wmo (MO/BW)	10,0
Programma 3 Onderwijs en jeugd – Aanvullende jeugdhulp	10,0
Programma 4 Sport en bewegen – Sportaccommodaties	3,0
Programma 5 Veiligheid – Inzet op veiligheid in de stadsdelen	3,2
Programma 8 Ruimtelijke ordening, gebiedsontwikkeling en wonen – Beperken ruimte voor beleidsafwijkingen bij ruimtelijk beleid	5,0
Programma 9 Duurzaamheid, energietransitie en drinkwater – Besparen op versnellen overgang naar duurzame stad	5,0
Programma 10 Economie, cultuur en vastgoed – Economische zaken	1,0
Programma 11 Openbare ruimte, verkeer en vervoer – Verminderen inzet op budget stadsverbetering	4,0
Programma 11 Openbare ruimte, verkeer en vervoer – Ombuigingen fysiek domein	25,0
Totaal bezuinigingen uit Coalitieakkoord	**344,0**
Programma 4 Sport en bewegen – Dekkingsopgave sport	14,9
Programma 6 Afval en reiniging – Efficiencymaatregelen	6,3
Programma 8 Ruimtelijke ordening, gebiedsontwikkeling en wonen – Actualisatie uurtarieven Projectmanagementbureau	2,2
Programma 11 Openbare ruimte, verkeer en vervoer – Actualisatie uurtarieven Ingenieursbureau	10,6
Totaal overige posten waar (mogelijk) sprake is van besparingen en dekkingsopgaven in begroting	**34,0**
Buiten de telling: Overzicht ongedekte opgaven en ambities GMT	*299,7*

[h] De knelpunten zijn in detail beschreven in 'Bijlage C'. Het benoemde totaalbedrag is inclusief onderwerp 4 Groei van de stad: bestrijden van drukte en functieverlies, waarbij € 2 miljoen aan middelen is opgenomen in de kolom structurele lasten, maar waar ook staat dat de lasten incidenteel zijn.

Een stapeling aan bezuinigingsopgaven is risicovol als onduidelijk is hoe de verschillende opgaven zich tot elkaar verhouden. Dan is het namelijk mogelijk dat het totaal aan bezuinigingen bepaalde beleidsvelden meer dan bedoeld raken. Of dat eerdere bezuinigingen in een beleidsveld al de ruimte voor, bijvoorbeeld, efficiencywinst, hebben aangesproken waardoor aanvullende besparingen niet of moeilijk haalbaar blijken te zijn.

> **Vraagpunt**: We adviseren de gemeenteraad om het college te vragen om een helder overzicht van lopende en geplande bezuinigingen en waaruit ook de samenhang van deze bezuinigingen met elkaar blijkt.

5. Risico op tegenvallers bij bezuinigingen

In de begroting omschrijft het college de aankomende bezuinigingen op het ambtelijk apparaat van € 250 miljoen als van "een ambitieniveau dat de gemeente niet eerder is aangegaan." Het college signaleert vervolgens dat dit ook betekent dat er onzekerheden en risico's zijn en dat er mogelijk nog kosten moeten worden gemaakt die nu niet te voorzien zijn. Om deze reden heeft het college een risicoreservering gemaakt van jaarlijks € 15 miljoen voor de jaren 2028 tot en met 2030. Dat deze risico's niet denkbeeldig zijn, blijkt ook uit de in de *Begroting 2027* gemelde vertraging in de opbrengsten van € 31,6 miljoen door de gewenste personeelsreductie in 2027. Deze opbrengsten worden nu voor 2029 begroot.[9] Verder blijkt uit informatie over de overige bezuinigingen uit het Coalitieakkoord (aanvullend op de hiervoor genoemde bezuinigingen op het ambtelijk apparaat) dat er sprake is van diverse nog op te lossen knelpunten en risico's. Of dat niet duidelijk is of de gevolgen van de bezuinigingen al zijn vertaald naar bijstellingen in de nagestreefde ambities en doelen. In de bijlage bij deze brief delen we met u enkele observaties over mogelijke knelpunten en risico's bij deze afzonderlijke bezuinigingen.

In de *Begroting 2027* wordt ook inzicht gegeven in de verwachte frictiekosten waarvoor een beroep moet worden gedaan op de reserve frictiekosten. Dergelijke frictiekosten ontstaan als er om een (structurele) besparing te realiseren incidentele kosten moeten worden gemaakt. Bijvoorbeeld als er kosten zijn verbonden aan het laten afvloeien van boventallig personeel. In de begroting schrijft het college dat wordt verwacht dat betrokken organisatieonderdelen zoveel mogelijk zelf dekking vinden voor deze frictiekosten. Pas als dit niet kan, mag een beroep worden gedaan op de reserve frictiekosten. De begrote inzet van de reserve frictiekosten loopt af van € 4,8 miljoen in 2027 naar nihil in 2030.[10]

Realisme bij bezuinigingen is belangrijk. Des te meer omdat het college in de begroting ervan uitgaat dat verreweg het grootste deel van de bezuinigingen volgens plan zal worden gerealiseerd. Gebeurt dit niet, dan ontstaat een tekort in de begroting omdat de verwachte opbrengsten van de bezuinigingen reeds zijn ingezet als dekking voor (nieuwe) ambities en intensiveringen van bestaand beleid. Tegelijkertijd moet de bezuiniging op het ambtelijk apparaat nog worden vormgegeven; directies hebben de opdracht gekregen om hier voorstellen voor te doen. Het college wil vervolgens bij de *Voorjaarsnota 2027* definitieve keuzes maken. Omdat de plannen voor de bezuiniging op het ambtelijk apparaat nog moeten worden gemaakt, is het ook moeilijk om in te schatten of het college bij de begroting voldoende rekening heeft gehouden met het risico dat de opbrengsten of de frictiekosten tegenvallen.

Vraagpunt: We adviseren de gemeenteraad om aan het college te vragen in hoeverre er een risico is dat de tegenvallers bij de opbrengsten van de bezuinigingen groter zijn dan de reeds getroffen aanpassing in het kasritme, de risicoreservering en de beschikbare reserve voor frictiekosten.

6. Onduidelijke uitgangspositie bezuiniging op ambtelijk apparaat

De grootste bezuiniging uit het Coalitieakkoord betreft de vermindering van de omvang van de ambtelijke organisatie die in 2030 € 250 miljoen aan besparingen moet opleveren. In tegenstelling tot eerdere begrotingen is in de *Begroting 2027* echter geen overzicht meer opgenomen voor de ontwikkeling van de apparaatslasten (uitgesplitst naar intern personeel en externe inhuur). Over de apparaatslasten wordt in de *Begroting 2027* geschreven: "Om de reductie goed te monitoren zetten we vooraf eerst de formatie- en inhuurbudgetten goed. De bezetting is op sommige onderdelen gegroeid waarbij de dekking wel aanwezig is maar deze nog niet omgezet is in personeelsbudget. Dit gaan we dan ook alsnog doen. Bij volgende P&C producten geven we inzicht in de ontwikkeling van de apparaatslasten en de realisatie van de reductiedoelstelling uit het coalitieakkoord."[11] Deze mededeling wekt de indruk dat de uitgangspositie voor de bezuinigingen op het ambtelijk apparaat op dit moment nog niet volledig in beeld is.

Vraagpunt: We adviseren de gemeenteraad om het college te vragen om een toelichting op het ontbreken van een actueel inzicht in de apparaatslasten in de *Begroting 2027* van de gemeente en in hoeverre dit een risico is voor de verwachte besparingen op de ambtelijke organisatie.

7. Personeelsreductie in hogere schalen kan uitvoering raken

De gemeente zet in op een forse reductie van het personeel in met name de hogere schalen. De concrete plannen daarvoor zijn nog niet uitgewerkt en worden bij de *Voorjaarsnota 2027* gepresenteerd.[12] Uitgangspunt bij de bezuinigingen is dat de belangen van de kwetsbaarste Amsterdammers in het oog worden gehouden.[13] Hoewel de plannen nog niet concreet zijn, zijn de bezuinigingen al wel ingeboekt bij de verschillende programma's. Impliciet is de suggestie dat deze bezuinigingen op personeel in hogere salarisschalen niet of zo min mogelijk ten koste zullen gaan van de uitvoering en de belangen van de kwetsbaarste Amsterdammers. Dat dit niet noodzakelijkerwijs zo is, blijkt wat ons betreft uit onderstaand voorbeeld binnen het begrotingsprogramma *Sociale zaken en sociale rechtvaardigheid*.[14]

Voorbeeld: bezuiniging op personeel binnen programma Sociale zaken en sociale rechtvaardigheid
Binnen het programma *Sociale zaken en sociale rechtvaardigheid* is er een bezuiniging op het personeel ingeboekt van € 2,6 miljoen in 2027 tot € 24,9 miljoen in 2030. Belangrijke directies die met de uitvoering van dit programma zijn belast zijn de directie Werk en Participatie en de directie Inkomen. Zij moeten invulling geven aan de eerste drie van de vijf doelen[i] die binnen dit programma worden uitgevoerd, en waar de meeste lasten mee zijn gemoeid.[15] Dat betekent ook dat de bezuiniging op het personeelsbestand voor een belangrijk deel bij deze directies terechtkomt. Op

[i] Dit betreft de volgende doelen: 1) Er is in Amsterdam financiële bestaanszekerheid (inkomenszekerheid) voor Amsterdammers die zelf niet (volledig) in hun levensonderhoud kunnen voorzien; 2) Amsterdammers die dienstverlening ontvangen van de gemeente doen duurzaam en naar vermogen mee; en 3) Het verkleinen van het aantal Amsterdammers met een laag inkomen dat problematische schulden heeft en/of moeite heeft om rond te komen om zo de kansen voor deze Amsterdammers te vergroten.

basis van de gemeentelijke analyse van de groei van het personeelsbestand zien we dat het aantal functies in de hogere salarisschalen bij de directies Werk en Participatie en Inkomen sinds 2017 meer is toegenomen dan op basis van de uitgaven mocht worden verwacht. In totaal gaat het om een groei van 200 fte waarvan 120 fte extra zijn, ten opzichte van de verwachting. Uit de toelichting blijkt dat het ten eerste voor een belangrijk deel gaat om het inhuren van 'experts uitvoering' (41 fte) om klantbegeleiders te ontlasten zodat er meer tijd is voor het gesprek met Amsterdammers. Daarnaast zijn de taken van klantbegeleiders zwaarder geworden waardoor hun functie hoger is ingeschaald (42 fte).[16] Een bezuiniging op de personeelskosten kan zowel leiden tot minder extra personeel om klantbegeleiders te ondersteunen als tot minder klantbegeleiders zelf. Terwijl in de *Staat van de programma's* in maart 2026 voor de klantbegeleiders Werk en Participatie al werd opgemerkt dat ze een hoge caseload hebben van 170-200 Amsterdammers. Daarbij werd gewezen op de landelijke vereniging Divosa die uitgaat van 100 klanten per klantbegeleider, waarbij 50 ideaal is en 150 te groot.[17] Alhoewel de precieze invulling van de bezuiniging op het personeel nog niet bekend is, ontstaat er wel een risico dat de dienstverlening aan kwetsbare Amsterdammers met een bijstandsuitkering daardoor verslechtert.

Vraagpunt: We adviseren de gemeenteraad om aan het college te vragen welke criteria het gaat hanteren bij de beoordeling van de door de directies voor te stellen bezuinigingen op het ambtelijk apparaat en in welke mate het acceptabel is dat de uitvoering geraakt wordt.

Aandachtspunt: We adviseren de gemeenteraad om in de Voorjaarsnota 2027 goed na te gaan of duidelijk is in welke mate de voorgestelde bezuinigingen de dienstverlening aan Amsterdammers raken.

8. Inzichten uit voorbereiding op bezuinigingen

Ter voorbereiding op de nieuwe raadsperiode 2026-2030 heeft de ambtelijke organisatie een uitvoerige inventarisatie gemaakt van mogelijke besparingsopties, waaronder ook het realiseren van extra inkomsten. In totaal zijn er 51 mogelijkheden nader onderzocht. Daarbij is gekeken naar de impact van de voorgestelde maatregel op de stad en de Amsterdammers, de wijze waarop de maatregel kan worden uitgevoerd en mogelijke risico's. Van deze 51 besparingsmogelijkheden zijn er, voor zover wij kunnen nagaan, 9 onderdeel geworden van bezuinigingen uit het Coalitieakkoord. De overige besparingsmogelijkheden uit deze voorbereiding waren kennelijk niet geschikt of acceptabel genoeg voor het college om te kiezen als invulling van de noodzakelijk geachte bezuinigingen. Dit roept de vraag op wat de belangrijkste redenen waren voor het afwijzen van het grootste deel van de voorgestelde bezuinigingen uit de voorbereiding en hoe het college ervoor zal zorgen dat de nieuwe voorstellen die nu moeten worden ontwikkeld voor de bezuinigingsopgave, wél geschikt zullen zijn.

Vraagpunt: We adviseren de gemeenteraad om aan het college te vragen naar de redenen voor het niet-selecteren van een groot deel van de voorstellen voor bezuinigingen uit de ambtelijke voorbereiding voor de nieuwe raadsperiode 2026-2030, en hoe ervoor wordt gezorgd dat de nieuw te ontwikkelen voorstellen voor bezuinigingen wél zullen voldoen.

9. Leren van het verleden

Hoewel het college de bezuinigingsplannen typeert als van een ambitieniveau dat de gemeente niet eerder is aangegaan, heeft de gemeente in het verleden wel degelijk vergelijkbare bezuinigingsoperaties uitgevoerd. In 2010 werd de bezuinigingsoperatie *Inzet op herstel* gestart, gevolgd door *Inzet op herstel II* en *1 Stad 1 Opgave* in 2012 (gezamenlijk € 335,5 miljoen).[18] In 2020 werd door de gevolgen van de coronacrisis ook ingezet op grootschalige bezuinigingen: *Samen sterker uit de crisis (*€ 242,3 miljoen.) [19] Dit betekent dat de gemeente de nodige ervaringen heeft opgedaan met grootschalige bezuinigingen zoals die ook nu worden ingezet. In onze brief bij de stukken ter voorbereiding op de nieuwe bestuursperiode (mei 2026) hebben wij met u inzichten gedeeld die wij hebben opgedaan in onderzoeken naar onderdelen van deze bezuinigingen en andere besparingsopgaven. Dat neemt niet weg dat de gemeente waarschijnlijk zelf ook beschikt over evaluaties en inzichten uit deze grootschalige bezuinigingen. Het is belangrijk dat deze inzichten ook daadwerkelijk zijn betrokken (of zullen worden betrokken) bij de verdere bezuinigingen waar Amsterdam nu voor gesteld staat.

> **Vraagpunt:** We adviseren de gemeenteraad om aan het college te vragen in hoeverre eerdere grootschalige bezuinigingen zoals *Inzet op herstel I* en *II*, *1 Stad 1 Opgave* en *Samen sterker uit de crisis* zijn geëvalueerd, wat de belangrijkste inzichten daaruit waren en hoe deze inzichten bij de aankomende bezuinigingen zijn (of zullen worden) betrokken.

Een andere bron waaruit inzichten kunnen worden betrokken voor het maken van bezuinigingsplannen zijn de onderzoeken die het college zelf heeft laten uitvoeren naar doelmatigheid en doeltreffendheid van het gevoerde bestuur. Het college heeft namelijk de wettelijke taak om zelf hiernaar onderzoek te doen. Deze verplichting volgt uit artikel 213a van de Gemeentewet: de zogenoemde 213a-onderzoeken. Vervolgens is in Amsterdam in de *Verordening ex artikel 213a van de Gemeentewet van de gemeente Amsterdam* onder meer bepaald dat het college in de bedrijfsvoeringsparagraaf van de begroting verbetervoorstellen doet.[j] In de bedrijfsvoeringsparagraaf van de *Begroting 2027* zijn echter geen verbetervoorstellen opgenomen. Juist nu het college in de begroting inzet op het grootschalig verhogen van de efficiency van het ambtelijk apparaat zijn dit soort inzichten over doelmatigheid en doeltreffendheid en de daaruit voortvloeiende verbetervoorstellen van belang.

> **Vraagpunt:** We adviseren de gemeenteraad om aan het college te vragen om een overzicht van inzichten over doelmatigheid en doeltreffendheid uit 213a-onderzoeken en welke verbetervoorstellen hieruit voortvloeien.

10. Toereikendheid onderhoudsbudgetten

Het college moet zijn eigendommen, zoals bruggen, wegen en sportaccommodaties, beheren en onderhouden om een veilige en leefbare stad te kunnen garanderen. Daarnaast wil het college realistisch en financieel verantwoord investeren in de stad. Met dat doel voor ogen wordt al enige tijd gewerkt met “investeringsruimte”, oftewel het meerjarige budget voor investeringen. De investeringsruimte moet onder meer worden afgestemd op de beschikbare ruimte in de begroting voor onderhoudsbudgetten. Als dit niet

[j] Artikel 3 lid 2 van de Verordening ex artikel 213a van de Gemeentewet van de gemeente Amsterdam.

het geval is ontstaat achterstallig onderhoud.[k] Achterstallig onderhoud is onderhoud dat niet op tijd is uitgevoerd, en kan leiden tot schade, dure herstelwerkzaamheden en onveilige situaties.[20] Voor een goede afstemming tussen het onderhoudsbudget en de investeringsruimte is het niet alleen van belang om rekening te houden met het benodigde onderhoud van de nieuwe investeringen, maar ook met de benodigde budgetten om het achterstallig onderhoud weg te werken. Dat dit niet vanzelfsprekend is, blijkt bijvoorbeeld uit de budgetten voor het onderhoud van de openbare ruimte.

Voorbeeld knellende onderhoudsbudgetten openbare ruimte
In de vorige coalitieperiode (2022-2026) werd € 45 miljoen beschikbaar gesteld voor het wegwerken van het achterstallig onderhoud in de openbare ruimte. Deze middelen lopen na 2028 af.[21] Tegelijkertijd is in rapportages te zien dat op onderdelen de extra middelen enige verlichting boden, maar nog als onvoldoende werden ingeschat om alle bezittingen op het ambitieniveau sober te onderhouden. Zo werd er gesproken over een "kloof" tussen de onderhoudsopgave en de beschikbare middelen, en destijds werd een tekort geraamd op ruim € 200 miljoen.[22]

In de paragraaf *Onderhoud kapitaalgoederen* wordt voor 14 onderwerpen ingegaan op de staat van het onderhoud. Voor het merendeel van deze onderwerpen is op basis van de *Begroting 2027* niet vast te stellen in hoeverre er sprake is van achterstallig onderhoud.[l] Hiermee weten we ook niet of achterstalligheid wordt ingelopen. Op verschillende terreinen lijkt dit niet te gebeuren, aangezien exact dezelfde problemen worden omschreven als eerder. Zo worden sinds de *Begroting 2025* (nu dus drie begrotingen achter elkaar) negen speelbadjes aangehaald die niet zouden beschikken over een wettelijk vereiste waterzuiveringsinstallatie.[23] Ook is al twee jaar bekend dat 35 kilometer waterbodem dieper is dan de gewenste onderhoudsdiepte, en als we afgaan op de beschrijving is ook die achterstand nog niet ingelopen.[24] Bij groen lijkt zelfs sprake van oplopende achterstalligheid: in de *Begroting 2025* is 16% van de bomen in slechte conditie, in de *Begroting 2026* is dit opgelopen tot 30%, en in de huidige begroting is dit 40%.[25] Dit zijn signalen dat de bestaande onderhoudsbudgetten mogelijk niet toereikend zijn om het achterstallig onderhoud in te lopen.

Vraagpunt: We adviseren de gemeenteraad om het college te laten verduidelijken of de onderhoudsbudgetten in de begroting toereikend zijn om het achterstallig onderhoud weg te werken en het onderhoud van de nieuwe investeringen op te vangen.

11. Bij een verschuiving of intensivering van taken hoort ook een verschuiving van budgetten

In de *Begroting 2027* zien we bij het programma *Onderwijs en Jeugd* op verschillende plekken dat er taken worden overgeheveld naar de Ouder- en Kindteams (hierna: het OKT) en dat het OKT wordt versterkt. Zo schrijft het college: "Als het OKT de aanvullende preventieve opvoedondersteuning (APOO) op zich neemt in

[k] Ontoereikende onderhoudsbudgetten zijn niet de enige oorzaak van het ontstaan van achterstallig onderhoud. Achterstallig onderhoud ontstaat ook als er te weinig investeringsruimte is voor het doen van vervangingsinvesteringen.
[l] 6 van de 14 (sub)onderwerpen in de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen doen geen uitspraken over de staat van het achterstallig onderhoud (stedelijke busstations, riolering, vloot, sportaccommodaties en sportparken, verkeersinformatiesystemen en openbare verlichting). Van de 8 onderwerpen die achterstallig onderhoud wél toelichten, geven er 4 meer specifieke informatie over de mate van achterstalligheid, bijvoorbeeld met een prognose van de benodigde tijd om de opgebouwde achterstand weg te werken (drinkwater, oppervlaktewater, groen en tunnels).

2028 krijgt het OKT een sterkere, coördinerende rol voor preventie in de wijken. Op basis van een impactanalyse wordt bekeken of de stichting per 2028 een deel van de huidige enkelvoudige specialistische jeugdhulp (ESJH) kan gaan uitvoeren".[26] En verderop schrijft het college: "De gemeente zet in op de versterking van Ouder- en Kindteams en Buurtteams om de regie te kunnen nemen bij alle gezinnen in het vrijwillig kader".[27] Kortom, het college is voornemens om het OKT een nog sterkere positie in het jeugdstelsel te geven. De begroting bevat echter geen informatie of deze verschuiving van taken ook een verschuiving van financiële middelen met zich meebrengt.

We willen in dit kader wijzen op ons onderzoek *Preventieve jeugdhulp in Amsterdam* (augustus 2023). Daarin constateren we onder meer dat eerdere taakverzwaringen bij het OKT ertoe hebben geleid dat het bieden van preventieve jeugdhulp onder druk kwam te staan. Daarnaast constateerden we dat de gemeente te weinig inzicht heeft op of de middelen die het OKT ontvangt voldoende zijn om al haar taken uit te voeren. Een van de aanbevelingen was er dan ook onder meer op gericht om een betere balans te realiseren tussen takenpakket en budget voor het OKT.

Als het OKT, zoals nu uit de *Begroting 2027* blijkt, meer moet gaan doen, dan is het de vraag of het huidige budget toereikend is. Zo niet dan bestaat wederom het risico dat bestaande taken, waaronder preventie, meer onder druk komen te staan.

> **Vraagpunt:** We adviseren de gemeenteraad het college te vragen of de verzwaring van taken voor het OKT financiële gevolgen heeft en ook om te vragen hoe de gemeente borgt dat het OKT aan al haar taken invulling kan blijven geven.

12. Overige punten uit eerdere brieven en onderzoek

Voor een aantal punten uit eerdere brieven en onderzoek zijn wij in de *Begroting 2027* nagegaan wat de stand van zaken is. Bij de volgende onderwerpen viel ons op dat onduidelijk is of, en zo ja welke, voortgang er is geboekt.

- Verbeteren van de voorspellende waarde van de begroting. In ons onderzoek *Voorspellende waarde van de begroting* (oktober 2024) constateerden wij dat de gemeente Amsterdam regelmatig te behoudend begroot en aan het eind van het begrotingsjaar vaak veel meer geld overhoudt dan aanvankelijk verwacht. In het *Jaarverslag 2025* werd door het college gemeld dat in de ramingen voor de *Begroting 2027* ook inzichten uit de realisatie zouden worden betrokken om zo de voorspellende waarde van de begroting te verbeteren.[28] In de *Begroting 2027* wordt hier niet op teruggekomen en wordt niet systematisch duidelijk in hoeverre inzichten uit de realisatie van 2025 hebben geleid tot aanscherpingen van de ramingen in de begroting.
- Concentratierisico externe financiers. In ons onderzoek *Sturen op investeringen* (oktober 2025) en onze brief bij de *Begroting 2026* (oktober 2025) zijn we ingegaan op de melding van het college dat er mogelijk een grens is aan de omvang van de leningen die de sectorbanken kunnen verstrekken aan de gemeente Amsterdam. Destijds werd gemeld dat deze financiers door het concentratierisico mogelijk niet meer dan € 10 miljard aan leningen zouden kunnen verstrekken. Vanwege de mogelijk verstrekkende gevolgen van een dergelijke harde grens hebben we u geadviseerd het college te laten verduidelijken in hoeverre dit risico reëel is en wat de mogelijkheden zijn voor alternatieve financiers dan de sectorbanken. In de *Begroting 2027* blijkt dat hier nog steeds geen duidelijkheid over is: "De belangrijkste financiers van de gemeente zijn BNG

Bank en NWB Bank. Eerder werd verwacht dat de schuld tot ongeveer € 10 miljard kon oplopen voordat de sectorbanken tegen grenzen van het concentratierisico aan zouden lopen. Hoe de sectorbanken hiermee omgaan, is onderwerp van overleg."[29]

- Voor- en nadelen hanteren van schuldenplafond. In ons onderzoek *Sturen op investeringen* (oktober 2025) stellen wij niet de meerwaarde te zien van de strikte sturing op schuld. Sturen op schuld is namelijk niet de enige manier waarop de gemeente houdbare financiën nastreeft. Dat doet de gemeente ook al door te sturen op de betaalbaarheid van investeringen: passen ze in de gemeentelijke begroting zonder dat deze onhoudbaar wordt? Sturen op betaalbaarheid sluit ook direct aan op de wettelijke verplichting van begrotingsevenwicht en is duidelijk een relevante en belangrijke manier om naar investeringen te kijken. Wij zien dan ook niet de toegevoegde waarde van het aanvullend sturen op de hoogte van de schuld (met als enige uitzondering het geval dat het hiervoor genoemde concentratierisico bij de externe financiers daadwerkelijk als reëel wordt ingeschat).[m] Bij de behandeling van ons onderzoek heeft de gemeenteraad onze aanbeveling overgenomen om zich te laten informeren over de voor- en nadelen van de strikte sturing op het schuldenplafond. Een dergelijke beschouwing is de gemeenteraad nog steeds niet verstrekt.

Vraagpunt: We adviseren de gemeenteraad om het college te vragen naar de stand van zaken bij deze punten.

Afsluiting

Met deze brief hoop ik u voldoende te hebben geïnformeerd over onze vraagpunten naar aanleiding van de *Begroting 2027.* Indien u nog vragen heeft, neem dan gerust contact op met mij. Deze brief en al onze eerdere brieven in het kader van de *Monitor informatie Amsterdamse financiën* kunt u op onze website terugvinden.

Met vriendelijke groet,
b.a.

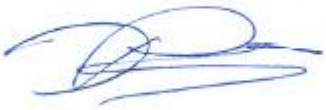

A.L. Daalder
directeur Rekenkamer Amsterdam-Zaanstad

[m] Als wij kijken naar begrotingen van andere grote gemeenten, dan zien wij dat daar geen sprake is van een strikte sturing met een schuldenplafond zoals in Amsterdam het geval is. Alleen bij de gemeente Utrecht lijkt sprake van een streefwaarde voor de hoogte van de nettoschuld.

Bijlage 1 - Observaties bij afzonderlijke bezuinigingen uit het Coalitieakkoord

- Beperken ruimte voor beleidsafwijkingen bij ruimtelijk beleid (€ 5 miljoen in 2030). Deze bezuiniging is beschreven in een fiche bij de *Staat van de programma's* (opgesteld ter voorbereiding op de nieuwe bestuursperiode). Als randvoorwaarde wordt bij deze bezuiniging genoemd dat voor het strenger volgen van vastgesteld beleid voldoende draagvlak is bij zowel college als gemeenteraad. Daarnaast wordt beschreven dat nog niet bekend is om welke beleidsafwijkingen het gaat waarvan moet worden afgezien, en dat dit nog moet worden geïnventariseerd. Verder wordt gewezen op het risico dat het bestaande beleid dusdanig verouderd of slecht uitvoerbaar is, dat strenger daaraan vasthouden in de praktijk niet mogelijk is.[30]
- Besparen op versnellen overgang naar duurzame stad (€ 5 miljoen in 2030). Ook deze bezuiniging is beschreven in een fiche bij *Staat van de programma's*. Daarin wordt gesteld dat deze bezuiniging inhoudt "dat [de facto] moet worden gestopt met meerdere programma's die (deels) van structurele dekking zijn voorzien. Hiervoor komen in aanmerking: Elektriciteitsvoorziening Amsterdam (EVA), duurzame opwek en Haven en Industrie. […] De consequentie […] is dat een keuze gemaakt zal moeten worden voor alleen de meest noodzakelijke maatregelen en dat de Amsterdamse energietransitie nagenoeg stil komt te liggen."[31] In de *Begroting 2027* wordt gesignaleerd dat de uitvoering op sommige onderdelen al onder druk staat, zoals het tempo van het aardgasvrij maken en de stagnatie van de warmtetransitie.[32] Tegelijkertijd worden in zowel het coalitieakkoord als de begroting de duurzaamheidsdoelen niet verlaagd; het Coalitieakkoord geeft daarbij juist een hoge prioriteit aan het aanpakken van netcongestie.[33]
- Verminderen inzet op budget stadsverbetering (€ 4 miljoen in 2030). Deze bezuiniging is beschreven in een fiche bij *Staat van de programma's*, waar een mogelijkheid werd genoemd om € 8 miljoen te bezuinigen. De consequentie van de bezuiniging is, volgens de beschrijving, dat de gemeente minder in staat is om met de openbare ruimte de gevolgen van woningbouw en de groei van de stad op te vangen. Bij onderhoud van de openbare ruimte zal er minder ruimte zijn voor toekomstbestendige maatregelen en zal vaker worden gekozen de bestaande situatie te herstellen. Dit kan er onder meer toe leiden dat sociale en verkeersonveiligheid toeneemt, de vergroening van de stad vertraagt en de stad minder voorbereid is om de gevolgen van klimaatverandering op te vangen.[34] In de *Begroting 2027* zien we dat het budget Stadsverbetering structureel met € 4 miljoen wordt verminderd in 2030, terwijl de maatregelen om deze taakstelling in te vullen nog moeten worden uitgewerkt.[35] Tegelijk zien we dat de ambities voor vergroening, verkeersveiligheid en klimaatadaptatie gelijk blijven of zelfs worden aangescherpt.[36]
- Ombuigingen fysiek domein (€ 25 miljoen in 2030). In de begroting wordt deze bezuiniging omschreven als een taakstelling waarvoor de maatregelen nog moeten worden uitgewerkt. In 2027 moet deze bezuiniging al € 12,5 miljoen opleveren.[37] We willen in dit verband wijzen op ons onderzoek naar gebiedsontwikkeling en het bouwen van wijken *(Bouwen aan de complete stad*, april 2025) waarin we onder meer signaleren dat de complexiteit van de woningbouwopgave in Amsterdam toeneemt en daardoor ook meer ambtelijke capaciteit vraagt.
- Sportaccommodaties (€ 3 miljoen in 2030). Voor deze bezuiniging wordt, zo blijkt uit de *Begroting 2027*, ingezet op het verhogen van de bezettingsgraad en worden tariefstijgingen onderzocht.[38] In het fiche bij *Staat van de programma's* wordt over de mogelijkheid van tariefverhoging opgemerkt dat dit het risico oplevert dat er minder huurders en verenigingen zullen zijn van sportaccommodaties. Daarnaast wordt nadrukkelijk gewezen op het risico dat deze bezuiniging

'los' wordt ingeboekt terwijl deze maatregelen ook al nodig zijn om een ongedekte opgave van € 15 miljoen vanaf 2029 op te lossen (die ook separaat in de begroting is verwerkt).[39]

- Aanvullende jeugdhulp (€ 10 miljoen in 2030). In de *Begroting 2027* wordt gemeld dat het om een bezuiniging op hoogspecialistische jeugdhulp gaat waarvoor de concrete invulling nog moet worden ingevuld.[40] In het fiche bij *Staat van de programma's* wordt naast het noemen van diverse risico's bij deze bezuiniging (zoals juridische procedures en financiële problemen bij jeugdhulpaanbieders die doorwerken op het verdere aanbod van jeugdhulp) ook de verwachting uitgesproken dat de benodigde veranderingen veel extra werk opleveren.[41]
- Inzet op veiligheid in de stadsdelen (€ 3,2 miljoen in 2030). In het fiche bij *Staat van de programma's* worden verschillende opties benoemd voor bezuinigingen op de teams Veiligheid in de stadsdelen, variërend van stoppen met projectleiders Jeugd en Veiligheid, stoppen met de treiteraanpak en stoppen met de inzet vanuit stadsdelen op ondermijning. Uit de toelichting in de *Begroting 2027* blijkt nog niet of hieruit een keuze is gemaakt en, zo ja, welke keuze dat is geworden. In het fiche wordt aangegeven dat er waarschijnlijk frictiekosten zullen ontstaan bij het realiseren van de bezuiniging, omdat het voornamelijk zal gaan om een bezuiniging op personeel.[42]

Eindnoten

[1] Gemeente Amsterdam, *Coalitieakkoord 2026-2030*, p. 58.
[2] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, pp. 445-454.
[3] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 23
[4] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 24.
[5] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 10.
[6] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 456.
[7] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, pp. 98, 122.
[8] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, pp. 144, 146, 225, 227.
[9] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, pp. 13-14.
[10] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, pp. 15-16.
[11] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 318.
[12] Gemeente Amsterdam, *Raadsinformatiebrief personeelsreductie*, 8 september 2026.
[13] Gemeente Amsterdam, *Raadsinformatiebrief personeelsreductie*, 8 september 2026.
[14] Gemeente Amsterdam, *Ontwikkeling personeelsbestand. Analyse van groei 2017-2024.*
[15] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 412.
[16] Gemeente Amsterdam, *Ontwikkeling personeelsbestand. Analyse van groei 2017-2024*. p. 30.
[17] Gemeente Amsterdam, *Staat van de programma's*, Bijlage A: fiches met uitwerking technische opties voor mogelijke besparingen, 30 maart 2026.
[18] Gemeente Amsterdam, *Integrale bezuinigingsmonitor*, 31 oktober 2013, p. 8.
[19] Gemeente Amsterdam, Raadsinformatiebrief *Monitor Realisatie Besparingen*, 7 mei 2021, p. 1.
[20] Gemeente Amsterdam, *Behouden, koesteren en versterken Integraal beheerplan openbare ruimte 2023 – 2026*, juli 2023, p.26; *Staat van de programma's* - Bijlage C - Toelichtingen ongedekte opgaven ambities, p. 9.
[21] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 207.
[22] Gemeente Amsterdam, *Behouden, koesteren en versterken Integraal beheerplan openbare ruimte 2023 – 2026*, juli 2023, p. 27.
[23] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2025*, p. 304; Gemeente Amsterdam, *Begroting 2026*, p. 363; Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 301.
[24] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2025*, p. 295; Gemeente Amsterdam, *Begroting 2026*, p. 354; Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 302.
[25] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2025*, p. 297; Gemeente Amsterdam, *Begroting 2026*, p. 355; Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 305.
[26] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 78.
[27] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 80.
[28] Gemeente Amsterdam, *Jaarverslag 2025*, p. 13.
[29] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 17.
[30] Gemeente Amsterdam, *Staat van de programma's* – Bijlage A: fiches met uitwerking technische opties voor mogelijke besparingen, 30 maart 2026, pp. 4-6.
[31] Gemeente Amsterdam, *Staat van de programma's* – Bijlage A: fiches met uitwerking technische opties voor mogelijke besparingen, 30 maart 2026, pp. 13-15.
[32] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 164.
[33] Gemeente Amsterdam, *Coalitieakkoord 2026 – 2030*, pp. 27, 29; Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, pp.154-157.
[34] Gemeente Amsterdam, *Staat van de programma's* – Bijlage A: fiches met uitwerking technische opties voor mogelijke besparingen, 30 maart 2026, pp. 16-19.
[35] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 228.
[36] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, pp. 201, 210, 213.
[37] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 228.
[38] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 98.
[39] Gemeente Amsterdam, *Staat van de programma's* – Bijlage A: fiches met uitwerking technische opties voor mogelijke besparingen, 30 maart 2026, p. 44.
[40] Gemeente Amsterdam, *Begroting 2027*, p. 83.
[41] Gemeente Amsterdam, *Staat van de programma's* – Bijlage A: fiches met uitwerking technische opties voor mogelijke besparingen, 30 maart 2026, pp. 86-88.
[42] Gemeente Amsterdam, *Staat van de programma's* – Bijlage A: fiches met uitwerking technische opties voor mogelijke besparingen, 30 maart 2026, p.118-120 en Begroting 2027, p. 111.